

Investigating the Importance and Role of Rural Cooperatives in the Economy of Iran with the Foundations Data Approach

Masoumeh Ayeneh*, PhD student of Entrepreneurship, Department of Management and Entrepreneurship, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Hamid Reza Jalilian, Assistant Professor Department of Management, Faculty of Management, Economics and Accounting, Payame Noor University(PNU), Tehran, Iran.

Yaqob Mahmodian, Assistant Professor Department of Economy, Payame Noor University(PNU), P.O.Box 19395-4697, Tehran, Iran.

Parisa Parandavar, Masters Student, Organizational Entrepreneurship, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Milad Bakhsham, PhD student of Entrepreneurship, Department of Management and Entrepreneurship, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Received: 2023-1-29

Accepted: 2023-3-18

Employment Generation / Rural Cooperatives / Economy / Profitability

Introduction: one of the most important problems in the country today, it is possible to create opportunities for youth employment through various economic methods, including cooperatives. It should be kept in mind that in the growth and development of any country, the issue of poverty and unemployment rate are important indicators, the improvement of which leads to more success in the implementation of development programs. Cooperative companies are one of the most important non-governmental organizations whose success and advantage are realized in poverty reduction programs. The main goal of the research was to investigate the Importance and role of rural cooperatives in the economy of iran, which was carried out with the foundations data approach.

Material and Methods: The data collection tool was semi- structured interview and research participants were management and entrepreneurship department professors, heads of cooperatives and entrepreneurs. Sampling was done in a targeted way, and 13 people were interviewed. The sample selection proceeded according to the snowball and continued until theoretical saturation was reached. Data analysis was analyzed using open coding, axial coding and selective coding and its requirements. In this research, in order to ensure the validity and reliability of the questions, the method of matching by members and the method of intra- subject agreement were used.

Results and Disclusion: Factors affecting the Importance and role employment generation in rural cooperatives include: individual characteristics, social factors, locational factors, government, educational and research centers, employment generation, profitability, formulation and strategic planning, economic factors, environmental factors and employment generation in rural cooperatives.

Conclusions: According to the obtained results, employment creation in rural cooperatives has directly affected the reduction of poverty through the economic and social progress of the members. Also, peoples participation and awareness are the most effective for the presence of people in rural cooperatives. Today, cooperatives as a people's institution can play a big role in the economic development of villages, valuable economic and social activities are not hidden from anyone. Providing financial facilities, creating welfare facilities, working in the field of business and marketing, providing services at a low price, eliminating middlemen, etc. is a confirmation of the claim of the positive economic impact of these institutions in the villages. Experiences in the role and importance of rural cooperatives in job creation show that although job creation requires extensive planning, cooperatives can play an effective role in this process. In this context, the economic, social, environmental, etc. conditions in the region should be taken into consideration. Cooperatives should win the trust of members by creating motivation and providing conditions for coordination and cooperation. Of course, it should be noted that the capabilities of cooperatives indicate an increase in the income of its members and a reduction in the risk of economic activities.

بررسی اهمیت و نقش اشتغال زایی تعاونی های روستایی در اقتصاد ایران با رویکرد داده بنیاد

پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۷

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۹

معصومه آینه^۱ (نویسنده مسئول) / حمیدرضا جلیلیان^۲
یعقوب محمودیان^۳ / پریسا پرنده‌آورا^۴ / میلاد بخشم^۵

چکیده

مقدمه: یکی از مهم ترین مشکلات امروز کشور بیکاری جوانان است می توان با روش های مختلف اقتصادی از جمله تعاونی ها، فرصت آفرینی برای اشتغال جوانان کرد. باید در نظر داشت که در رشد و توسعه هر کشور، موضوع فقر و نرخ بیکاری، شاخص های مهمی هستند که بهبود آن ها موجب موفقیت بیشتر در اجرای برنامه های توسعه است. شرکت های تعاونی یکی از مهم ترین تشکلهای غیردولتی هستند که موفقیت و مزیت آن ها در برنامه های کاهش فقر تحقق می یابد. هدف اصلی پژوهش، بررسی اهمیت و نقش اشتغال زایی تعاونی های روستایی در اقتصاد ایران بود که با رویکرد داده بنیاد انجام شد. مواد و روش: ابزار گردآوری اطلاعات مصاحبه نیمه ساختاریافته و مشارکت کنندگان پژوهش اساتید گروه مدیریت و کارآفرینی، روسای تعاونی ها و کارآفرینان بود. نمونه گیری به روش هدفمند انجام شد که از ۱۳ نفر مصاحبه به عمل آمد. انتخاب نمونه طبق گلوله برفی پیش رفت و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت. تحلیل داده ها با استفاده از روش کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی و ملزومات آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش جهت اطمینان از روایی و پایایی سؤالات از روش تطبیق توسط اعضا و روش توافق درون موضوعی استفاده شد. بحث و نتیجه گیری: عوامل مؤثر بر اهمیت و نقش اشتغال زایی

تعاونی های روستایی عبارت اند از: ویژگی های فردی، عوامل اجتماعی، عوامل مکانی، دولت، مراکز آموزشی و پژوهشی، اشتغال زایی، سودآوری، تدوین و برنامه ریزی استراتژیک، عوامل اقتصادی، عوامل محیطی و اشتغال زایی در تعاون های روستایی.

نتایج: با توجه به نتایج به دست آمده اشتغال زایی در تعاونی های روستایی به طور مستقیم به کاهش فقر از طریق پیشرفت اقتصادی و اجتماعی اعضا تأثیرگذار بوده است. همچنین برای حضور افراد در تعاونی های روستایی مشارکت و آگاهی مردم بیشترین تأثیر را دارند. امروزه تعاونی ها به عنوان یک نهاد مردمی می تواند نقش زیادی در توسعه اقتصادی روستاها داشته باشند، فعالیت های ارزشمند اقتصادی و اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. ارائه تسهیلات مالی، ایجاد امکانات رفاهی، فعالیت در زمینه امور بازرگانی و بازاریابی، ارائه خدمات با قیمت پایین، حذف واسطه ها و ... تأییدی بر ادعای تأثیر مثبت اقتصادی این نهادها در روستاها است. تجربیات در زمینه نقش و اهمیت تعاونی های روستایی در اشتغال زایی نشان می دهد که هرچند اشتغال زایی برنامه ریزی گسترده را می طلبد ولی تعاونی ها می توانند در این فرایند نقش مؤثری داشته باشند. در این زمینه باید شرایط اقتصادی، اجتماعی، محیطی و ... در منطقه مورد توجه قرار گیرد. تعاونی ها با ایجاد انگیزه و فراهم کردن شرایط هماهنگی و همکاری اعضا اعتماد آن ها را جلب کنند. البته باید خاطر نشان کرد که توانایی های تعاونی ها نشان دهنده افزایش درآمد اعضای خود و کاهش ریسک فعالیت های اقتصادی است.

طبقه بندی JEL: E24، Q13، P48، L3

اشتغال زایی / تعاونی های روستایی / اقتصاد / سودآوری

۱. مقدمه: طرح مسأله

بیکاری یکی از بزرگ‌ترین پیامدهای ناپسند در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه است که از یک سو به عنوان مشکل ناشی از توسعه نیافتگی خودنمایی می‌کند و از سوی دیگر مانعی بزرگ بر سد راه توسعه قرار می‌گیرد و خود سرآغاز بسیاری از مشکلات و ناهنجاری‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌شود. رشد جمعیت و افزایش نیروی کاری در مقابل تقاضای آن منجر به محدود شدن فرصت‌های شغلی در جامعه و افزایش بیکاری شده است (شمشاد و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از اهداف کشورها دستیابی به رشد اقتصادی است (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۸). ایجاد اشتغال در بخش صنایع ایران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ به طوری که این مهم، همواره دغدغه سیاست‌گذاران اقتصادی بوده است. اما با توجه به رشد جمعیت در دهه‌های قبل و جذب ناکافی نیروی کار متخصص، اشتغال‌زایی در ایران به چالش اساسی تبدیل شده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۸؛ یائو، ۲۰۱۸). این در حالی است که یکی از اهداف توسعه هر کشوری اشتغال مؤثر نیروی انسانی بوده است (تجری و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور ایران مبنی بر جوان بودن جمعیت و تعادل بازار کار از ابعاد مختلف موضوع ایجاد اشتغال و اشتغال‌زایی در اقتصاد از اهمیت دوچندانی برخوردار است که حتی در برنامه‌ریزی‌های کلان مورد تأکید و توجه است، به طوری که در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ وضعیت اشتغال کامل نیروی کار به تصویر شده است. بحث اشتغال از مهم‌ترین مباحث مورد توجه در جامعه محسوب می‌شود و مقوله‌ای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است که باید تبیین و تحلیل گردد تا با ترسیم چشم‌انداز واقع‌بینانه، راه‌کارهای علمی تنظیم و به مرحله اجرا گذاشته شود. این مسأله در کشور بسیار پیچیده بوده و نیازمند یک مجموعه سیاست‌های متنوعی است که از سیاست‌های توصیه‌شده در زمینه افزایش حجم سرمایه‌گذار و تقاضای

کل پیچیده‌تر است. به بیان دیگر بیکاری و کم‌کاری پدیده‌های صرفاً خود اصلاح و ناپایدار نیستند؛ بلکه علائم وجود اختلالات وسیع اقتصادی و اجتماعی است (امینی، ۱۳۹۴). این سند (چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴) بالاترین سند دستی پس از قانون اساسی، ویژگی‌های ایران در بازار کار را با اشتغال مولد، کاهش نرخ بیکاری، فرصت‌های برابر شغلی را به نمایش گذاشته است. این در حالی است که شواهد موجود حاکی از آن است که موضوع اشتغال همچنان در صدر مسائل مبتلا به اقتصاد ایران قرار دارد، که علاوه بر عدم توانایی اقتصاد ایران در ایجاد اشتغال به اندازه پیش‌بینی شده، بخش عمده‌های از اشتغال موجود نیز در طول هر برنامه از بین رفته است (فیض‌پور و پیروی، ۱۳۹۹).

بخش تعاون یکی از بخش‌های کلیدی اقتصاد کشور است که با تجمیع امکانات، منابع و سرمایه‌های اندک مردمی نیز توسعه مدیریت و فکر جمعی در قالب تعاونی‌ها سهم بسزایی در توسعه فعالیت‌های اقتصادی و بهبود زندگی اجتماعی و فرصت‌های شغلی دارد، باید در نظر داشت که تعاونی در نگاه اول سرمایه بوده و فرصتی برای مشارکت و خرد جمعی است. از آنجایی که یکی از مهم‌ترین مشکلات امروز کشور بیکاری جوانان است می‌توان با روش‌های مختلف اقتصادی از جمله تعاونی‌ها، فرصت‌آفرینی برای اشتغال جوانان کرد. باید در نظر داشت که در رشد و توسعه هر کشور، موضوع فقر و نرخ بیکاری، شاخص‌های مهمی هستند که بهبود آن‌ها موجب موفقیت بیشتر در اجرای برنامه‌های توسعه است. شرکت‌های تعاونی یکی از مهم‌ترین تشکلهای غیردولتی هستند که موفقیت و مزیت آن‌ها در برنامه‌های کاهش فقر تحقق می‌یابد (ذوالقدر، ۱۴۰۰). در این فرایند اشتغال‌زا در محیط‌های روستایی آنچه مهم است توجه و تأکید بر کارکردهای گروهی و مشارکتی از جمله فعالیت‌های تعاونی در بین افراد روستا است. این گونه فعالیت‌ها در بین جوامع روستایی با تلفیق دانش،

فناوری و دستاوردهای نوین علمی و تجربه در سطح ملی و محلی می‌توانند راهگشای حرکتی مهم در جمعیت‌آبادانی عرضه روستاها باشند. از این رو اشتغال و فعالیت در بخش صنایع در روستاها با تکیه بر راه‌اندازی و بسط شرکت‌های تعاونی صنعت می‌تواند به مرور با افزایش تولید و درآمدزایی، ضمن رفع معضل بیکاری در روستاها، زمینه‌های عمران و توسعه این کانون‌های انسانی را فراهم آورد (شمس‌الدینی و حسینی، ۱۳۹۰). با توجه به مطالب بیان‌شده، دغدغه اصلی دولت ایجاد فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری جامعه از جمله مناطق روستایی است. با توجه به اهمیت اشتغال در روستاها، با شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار، به سوی ایجاد کار و زدودن بیکاری در جامعه و روستاها گام مؤثری برداشته شود. در این پژوهش ما به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که الگوی اهمیت و نقش اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی در اقتصاد ایران با رویکرد داده بنیاد چگونه است؟

۲. مروری بر ادبیات و پیشینه پژوهش

رشد سریع جمعیت و سایر تحولات اجتماعی اقتصادی پرشتاب در چند دهه گذشته از جمله: محدود شدن فرصت‌های استخدامی از طرف دولت، عملکرد نامطلوب نظام آموزش عالی در تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآموده و کم‌توجهی به آموزش‌های کاربردی، فقدان ساختار مناسب در بخش خصوصی برای جذب دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، مشکلات موجود در ساختار فرهنگی جامعه، مشکلات موجود در فضای کسب‌وکارها، فقدان ارتباط مؤثر میان دانشگاه و بخش‌های مختلف اقتصادی، وجود مشکلات اجرایی در پیاده کردن سیاست‌ها و برنامه‌های کلان اشتغال کشور و... موجب بروز مسأله بیکاری جوانان در جامعه ایرانی شده است (مبارک‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴). حل معضل بزرگ بیکاری جامعه فعلی ایران و دغدغه جدی اشتغال، تنها از طریق بخش دولتی و خصوصی میسر نیست به عبارت دیگر امروزه در عصر جهانی شدن

و برداشته شدن مرزها، بخش دولتی به‌تنهایی قادر به حل مشکل بیکاری نمی‌باشد چرا که استخدام در بخش دولتی به‌ندرت صورت می‌گیرد و سیاست دولت مبنی بر کاستن از بار سنگین پیکره این بخش باید عملی گردد. لذا استخدام و جذب نیرو در مراکز دولتی آن طوری که باید و شاید مقدور نمی‌باشد. امروزه اکثر صاحب‌نظران بر این باور هستند که کارآفرینی تنها راه‌کار مؤثر جهت رفع معضل بیکاری در جامعه است. کارآفرینی، به معنای فرایندی ارزشی که منجر به تولید کالاها یا خدمات جدید می‌شود، موجب می‌گردد که سرمایه‌ها و استعداد‌های افراد در مسیر اشتغال‌زایی، خدمت‌رسانی، افزایش سطح رفاه عمومی جامعه و پویایی اقتصاد کشور به کار گرفته شده و دستیابی به توسعه پایدار تسهیل گردد (مبارک‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴).

ویژگی‌های فردی و امکانات موجود در امر مشارکت در تعاونی‌های روستایی مؤثرند و امکانات دو جنبه متفاوت را در برمی‌گیرد. در واقع قصد مشارکت برای اقدام به مشارکت کافی نیست بلکه وجود امکانات لازم نیز از شروط ضروری است. همچنین نظام قانونی و نهادی جامعه عاملی مؤثر برای مشارکت محسوب می‌شود. عوامل اقتصادی به‌عنوان مهم‌ترین پایه‌های تشکیل و اداره تعاونی‌ها محسوب می‌شوند. در این بین مؤلفه‌های زیر بیش از سایر مؤلفه‌های اقتصادی مانند سرمایه اولیه و ریسک‌پذیری مؤثرند (طاهر خانی و قرنی آرانی، ۱۳۸۴). از طرفی هم در میان عوامل اجتماعی مؤثر بر تشکیل و اداره تعاونی‌های روستایی چهار دسته از عوامل زیر مهم محسوب می‌شوند: دولت (باتیکادوس، ۱۹۹۷: ۴۳۷)، قانون‌گذاری و حمایت‌های حقوقی (آکوبی، ۱۹۹۷)، آگاهی، مدیریت و مشارکت. از دیگر عواملی که در تشکیل تعاونی‌های روستایی مؤثر است عوامل مکانی مانند خدمات زیربنایی و دسترسی به نهاده‌ای تعاون‌گر است (طاهرخانی و قرنی آرانی، ۱۳۸۴). اگر در نظر آوریم که تشکل‌های تعاونی، فراهم کردن بستری برای فعالیت‌های جمعی و بهبود فعالیت‌های روستاییان

را هدف قرار داده‌اند؛ بنابراین جامعیت در فعالیت‌ها باید یک اصل اساسی باشد؛ در این صورت حوزه فعالیت تعاونی‌ها نباید محدود به شاخه‌های خاص (کشاورزی و خرید محصولات و ...) باشد بلکه باید کلیه نیازهای آموزشی و خدمات اقتصادی و اجتماعی را هم توأمان ارائه نماید؛ بدون شک ارائه خدمات همه‌جانبه و جامع، پایدار و اثربخش تعاونی‌های مذکور را افزایش می‌دهد (کریم، ۱۳۹۴).

با توجه به ساختار اقتصاد ایران و ضرورت حرکت به سوی اقتصاد تعاونی و ایجاد اشتغال مولد، باید برای ایجاد اشتغال روستایی تأکید شود (فرج‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴). در شرایط کنونی افزایش فرصت‌های شغلی یکی از الزامات و اقدامات مسئول در دولت محسوب می‌شود؛ چرا که در راستای دستیابی به اقتصاد، نیازمند نیروی کار بیشتر در کشور هستیم. از جمله راه‌کارهای لازم برای رفع موانع اشتغال‌زایی، شامل نگرش دولت به بخش خصوصی، ایجاد امنیت اقتصادی، مبارزه با مفاسد اداری، کنترل مهاجرت از روستاها به شهرها و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ و کنترل اقتصاد زیرزمینی است (آینه و محمودیان، ۱۳۹۹). مقام معظم رهبری (۱۳۹۲) در این باره می‌فرماید «تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و اشتغال‌زایی و به حداکثر رساندن مشکلات آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط جامعه را خواستار شد» (خبرگزاری آنا، ۱۳۹۲ و بازدید، ۱۳۹۸/۰۶/۲۳). اشتغال تأثیرات مستقیمی بر سطح رفاه و زندگی افراد جامعه دارد. بیکاری موجب بروز مسائل اجتماعی و اقتصادی وسیعی در سطح جامعه می‌شود، پیامدهای آن علاوه بر تأثیری که فضای اقتصادی هر جامعه‌ای دارد، در زمینه‌های سیاسی و اجتماعی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به همین دلیل اقتصاددانان در اعصار مختلف سعی کرده‌اند تا علل بیکاری و چگونگی

اشتغال را توضیح دهند (باصری و روشنی یساقی، ۱۳۹۳).

باصری و جهانگرد (۱۳۸۶)، نیز ظرفیت اشتغال‌زایی زیربخش‌های روستایی را متناسب با سهم آن در اقتصاد ملی عنوان کرد. روستاییان با انجام فعالیت‌های حرفه‌ای بر اساس همکاری و تعاون می‌توانند کارایی و وضعیت اقتصادی خود را بهبود بخشند. رویکرد تعاونی اشتغال و معیشت پایدار برای اقشار آسیب‌پذیر و کم‌درآمد روستایی ایجاد می‌نماید. همچنین راه‌کاری مناسب برای توانمندسازی روستاییان است (کریم، ۱۳۹۴). شرکت‌های تعاونی روستایی از جمله با سابقه‌ترین نهادهای جدید موجود در روستاهای کشور هستند که هر زمان با شروع برنامه‌ریزی در ایران به طور مستقیم فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را آغاز کرده و روستاییان کشور را تحت تأثیر خود قرار داده‌اند (کریم، ۱۳۹۴). تعاونی‌های روستایی به طور مستقیم به کاهش فقر از طریق پیشرفت اقتصادی و اجتماعی اعضا و به طور غیرمستقیم، از طریق تحرک اقتصادی و توسعه پایه‌های اجتماعی جوامعی که در آن به فعالیت می‌پردازند تأثیرگذار بوده‌اند. در قالب چنین سازمانی است که انرژی‌ها و نیروهای پراکنده روستایی از وحدت و انسجام جمعی عام برخوردار می‌شوند و فرصتی مناسب پدید می‌آید تا با حفظ هویت‌ها و انگیزه‌های فردی و خانوادگی خود با یکدیگر به مشارکت، همکاری و همیاری متقابل بپردازند. تقویت تعاونی‌ها در واقع تضمین‌کننده یک اقتصاد ملی سالم در کشورها است (کشوری، ۱۳۸۰). آبادانی و توسعه روستاها، یکی از اهداف عالی انقلاب اسلامی بوده است. با توجه به وضعیت کنونی روستاهای کشور یکی از اهداف دولت ساماندهی امور روستایی و ایجاد بسترهای لازم جهت تحقق توسعه پایدار است. تشکیل تعاونی‌های روستایی یکی از گام‌هایی است که در این راستا برداشته شده است. این شرکت‌ها با عضویت افراد علاقه‌مند و واجد شرایط روستا جهت اشتغال‌زایی تشکیل شده است (رضایی، ۱۳۹۳). تعاونی‌ها یک اهرم مناسب برای توسعه

اقتصادی به شمار می‌آیند که می‌توانند در افزایش تولید، ارتقای سطح درآمد و بهبود وضعیت اجتماعی مردم روستا مؤثر باشند. با شکل‌گیری تعاونی‌ها در مناطق روستایی، توانمندی‌های روستاییان بالا می‌رود و این امر موجبات کارآفرینی، فقرزدایی، مدیریت بحران، ریسک‌پذیری، انتخاب آگاهانه‌تر و کاهش آسیب‌پذیری در زندگی توسط روستاییان محقق می‌شود (خسروی پورو خالیدی، ۱۳۹۸).

باور و اعتقاد به اینکه اشتغال در مبارزه با فقر و محرومیت اجتماعی امری ضروری و مؤثر است. در برخی اسناد و مدارک بین‌المللی و همچنین تحقیقات کارشناسانی که درباره اشتغال تحقیق کرده‌اند، می‌توان مشاهده کرد. به‌عنوان مثال، کمیسیون اروپا تأکید می‌کند که اشتغال بهترین ضمانت‌کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع است (هرمان و گنورگسو، ۲۰۱۲). همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب سودمندی، شخصیت‌سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت‌پذیری، تعهد، جهت‌دهی و مسیر آینده زندگی را برای فرد به دنبال دارد (آیسو، ۲۰۱۴). یکی از عوامل مؤثر در شکوفایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاهای کشور، تقویت نهادها، سازمان‌ها و مؤسسات موجود در روستاها می‌باشد. رسالت تعاونی روستایی، ارتقای سطح زندگی، دانش، بهداشت، درآمد سرانه، بهره‌وری مطلوب از منابع روستایی و برقراری توازن میان توسعه روستایی و شهر بیان شده است. از جمله اهداف تشکیل چنین تعاونی‌هایی کمک به اعضا در جهت رفع و حل مشکلات یا حداقل تسهیل‌هایی در بسیاری از کشورها به‌عنوان یک ابزار مهم در جهت مشارکت توده‌ی مردم در بهره‌مندی از منافع و توسعه اقتصادی جایگاه بس از بالایی دارد (مهدوی، ۱۳۹۴). بنابراین کشورهای در حال توسعه به دلیل کمبود سرمایه و افراد متخصص و نیز تکنولوژی سرمایه‌بر احساس نامطلوبی از شکست را تجربه می‌کنند. این روند نامتعادل موجب کاهش اشتغال و پیامدهای ناگوار اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌شود (یوسفی و همکاران،

۱۳۹۸). با مطالعه و بررسی مکاتب اقتصادی و به تبع آن تئوری‌های موجود می‌توان موضوع اشتغال و اشتغال‌زایی یکی از مباحثی دانست که از دیرباز همواره مورد توجه اقتصاددانان و نظریه‌پردازان در مکاتب عمده اقتصادی قرار گرفته است. جایی که واژه «نیروی کار مولد و غیر مولد» را در مکتب سوداگران، «اشتغال کامل و تعادل اقتصادی» را در مکتب کلاسیک‌ها، «تقاضای مؤثر» در مکتب کینزین‌ها و «تعادل اقتصادی توأم با اشتغال کامل» در مکتب سرمایه‌داری را می‌توان یافت (فیض‌پور و پیروی، ۱۳۹۹).

اکبری و اریفی (۲۰۲۰)، در مطالعه‌ای به منظور بررسی نقش تعاونی در رشد کسب‌وکارها شواهدی از نیجریه دریافتند که تعاونی‌ها پویایی حیاتی هستند که باعث ایجاد اشتغال و رشد کسب‌وکار می‌شوند. برای کشورهای در حال توسعه برای غلبه بر نرخ بیکاری روزافزون رشد فضای کسب‌وکار دولت باید برای همه گروه‌های تعاونی بودجه حمایتی فراهم کنند. وقواره و هوگبولم (۲۰۱۷) در بررسی نقش تعاونی‌ها در اقتصاد و توانمندی‌های روستا در ایمو نیجریه به این نتیجه رسیدند که دستاوردهای همکاری در حوزه مطالعه به‌ویژه در زمینه اشتغال‌زایی کاملاً محقق نشده است. برنامه‌ریزان اشتغال، آژانس‌های ترویج تعاون، شرکای اجتماعی، سازمان‌ها و آژانس‌های کمک‌کننده باید از فرصت‌های سرمایه‌گذاری موجود در منطقه مورد مطالعه استفاده کنند تا روستاییان بتوانند از طریق این تدارک‌تغییری در کیفیت زندگی خود احساس کنند. پین دادو و ساچز (۲۰۱۷)، در بررسی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی کشاورزی در کشورهای اروپایی دریافتند که سن، جنسیت، درآمد خانوار، تحصیلات، تجربه کارآفرینی، مهارت کارآفرینی، شبکه‌های شخصی کارآفرینی و عوامل اقتصادی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کارآفرینی کشاورزی هستند. رودریگوئز و کالج (۲۰۱۰)، در ارزیابی شرکت‌های تعاونی دریافتند که دسترسی به زمین، دسترسی به فناوری و خدمات فنی، مدیریت و بازار از عوامل موفقیت این شرکت‌ها محسوب می‌شوند. مک فایل

(۲۰۰۳)، برنامه‌های ده ساله (۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰) توسعه تعاونی‌ها را در ایالت کلرادو بررسی نمود. نتایج نشان می‌دهد که در طول این دوره در منطقه کلرادو تعاونی‌ها و توسعه مناسبی داشتند و در افزایش درآمد اعضا و اشتغال‌زایی نیز بسیار موفق عمل کردند. فاطمی و همکاران (۱۴۰۱)، با بررسی تحلیل اثر اندازه بهینه دولت بر اشتغال بخش کشاورزی در اقتصاد ایران به این نتیجه رسیدند که در وضعیت موجود روند مخارج دولت، متغیر اندازه دولت هم در کوتاه‌مدت و هم در بلندمدت اثر منفی و معناداری بر اشتغال بخش کشاورزی داشته است. به عبارتی حرکت به سمت اندازه بهینه دولت در اقتصاد ایران اثرگذاری بیشتری بر اشتغال بخش کشاورزی خواهد داشت. بنابراین باید در اعمال سیاست مالی موضوع بهینگی در سیاست‌گذاری موردتوجه قرار گیرد. حداد و صادقی (۱۳۹۹)، در تحلیل رابطه عوامل جمعیتی با وضعیت اشتغال بخش کشاورزی دریافتند که با افزایش نرخ باسوادی اشتغال در بخش کشاورزی ۰/۵ درصد افزایش میابد. همچنین ایجاد اشتغال جدید در اجرای طرح‌های مشارکتی و افزایش لرزش افزوده در بخش کشاورزی به کمک نوع طرح‌ها است. برقی و شایان (۱۳۹۶)، تحلیل عملکرد شرکت‌های تعاونی‌های کشاورزی بر پایداری اشتغال روستایی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاکی از آن بود که تعاونی‌های کشاورزان کاشان در ایجاد اشتغال و کارآفرینی نقش کاملاً مثبتی ندارند. نتایج همبستگی نیز نشان می‌دهد دو متغیر جنسیت و تحصیلات در ایجاد اشتغال و کارآفرینی نقش مثبتی دارند ولی متغیر سن رابطه معناداری با اشتغال و کارآفرینی ندارد. فرج زاده و همکاران (۱۳۹۵)، در تأمین مالی خرد و اشتغال‌زایی در تعاونی‌های استان فارس با تأکید بر تعاونی‌های روستایی: ارزیابی دیدگاه تعاونی و عوامل تعیین‌کننده به این نتایج رسیدند که اعضای دارای تمایل بالاتر برای مشارکت در طرح تأمین مالی خرد افرادی با مقیاس فعالیت و تعداد اعضای شاغل پایین، خانوار بزرگ و سابقه عضویت کمتر هستند.

امینی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان تحلیل بازار کار و سیاست‌های اشتغال‌زایی اقتصاد ایران (با تأکید بر برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) دریافت که افزایش قابلیت‌های فنی و تخصصی به بیکاران از طریق ارائه آموزش‌های مهارتی به عنوان یکی از سیاست‌های فعال بازار کار می‌تواند جهت بهبود وضعیت اشتغال مدنظر قرار گیرد. حیدری ساربان (۱۳۹۱)، در مقاله‌ای با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های روستایی (مطالعه موردی: شهرستان پارس‌آباد) به این نتیجه رسید که میزان فعالیت اجتماعی، ترویج تعاونی، مشارکت اعضای در امور قانونی، سن و تحصیلات اعضا، انگیزه اعضا، میزان آموزش اعضا، نقش حمایتی و نظارت دولت، دریافت وام‌های طولانی توسط اعضا، تجهیزات و امکانات مادی، درآمد اعضا و مدیران تعاونی و ... می‌تواند در موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی نقشی ایفا می‌نمایند. شمس‌الدینی و حسینی (۱۳۹۰)، در نقش تعاونی‌های صنایع کوچک در اشتغال‌زایی و توسعه روستاها به این نتیجه رسیدند که میزان دسترسی جامعه روستایی کشور به تسهیلات مالی و اعتباری لازم در جهت راه‌اندازی صنایع در روستاها است و چون دولت و بخش خصوصی تمایل چندانی به سرمایه‌گذاری در این بخش از اقتصاد روستاها نداشته‌اند، می‌توان با بهره‌گیری از راهبر و الگوی بخش تعاون در واقع با مشارکت و انجام فعالیت‌های داوطلبانه خود روستاییان، از طریق تجمع سرمایه‌های اندک و کار دسته‌جمعی آلمان به رفع این نقیصه مهم در عرصه‌های روستایی کشور نائل آمد. فاضل‌نیا (۱۳۸۶)، در تحلیل عوامل مؤثر بر شناخت و آگاهی روستاییان از بخش تعاون و ارائه الگوی راهبردی با تأکید بر عوامل محیطی (استان همدان) به این نتیجه رسید که نوع روستای محل سکونت از دید اوضاع طبیعی (دشتی، کوهستانی و کوهپایه‌ای)، تعداد جمعیت روستای محل سکونت، کیفیت منابع آب کشاورزی محل سکونت، مکان‌گزینی روستا (روستاها مستقر در کنار جاده‌ی

اصلی و دور از جاده اصلی) بر اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی مؤثر هستند. طاهرخانی و قرنی آرانی (۱۳۸۴)، در پژوهش مطالعه عوامل مؤثر بر گرایش روستاییان به تشکیل تعاونی‌های روستایی (مطالعه موردی: دهستان قنوان قم) دریافته‌اند که میزان دخالت دولت، میزان آگاهی مردم، نوع شغل و میزان خطرپذیری بر تشکیل تعاونی‌های روستایی مؤثر است.

۳. نظریه داده بنیاد

نظریه داده بنیاد یکی از استراتژی‌های پژوهش کیفی است که به صورت گسترده در رشته‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. از این روش برای بررسی، توسعه و تشریح فرایندهای اجتماعی و تدوین نظریه با استفاده از دیدگاه‌های افرادی که مسأله اجتماعی یا پدیده مورد مطالعه را تجربه نموده‌اند و بر اساس الگوهای رفتاری و فرایندهای اجتماعی مرتبط با کنشگران دخیل در آن بستر و مسأله‌ساز برای ایشان و بالاخص زمانی که شناخت اندکی راجع به پدیده مورد مطالعه وجود دارد، استفاده می‌شود (Birks & Mills, 2012). به‌طورکلی در این روش، ابتدا مفاهیمی بر اساس داده‌ها به صورت هم‌زمان با گردآوری آن‌ها، شناسایی و استخراج می‌شوند و سپس به صورت گسترده با سایر مفاهیم مورد مقایسه و تحلیل قرار می‌گیرند. بر این اساس موارد مشابه به هم گروه‌بندی می‌شوند و انتزاعی‌ترین گروه، یک مقوله را شکل می‌دهد. سپس مقوله‌ها و مفاهیم به صورت مداوم در مقابل داده‌های جدید مورد مقایسه قرار می‌گیرند تا آنکه اشباع نظری حاصل شود و مقوله‌ها با داده‌ها تناسب پیدا کنند (Frost & Shinebourne, 2010). رویه‌های کیفی مرسوم که امروزه شامل گردآوری، تحلیل و کدگذاری داده‌ها و یادداشت - برداری به صورت هم‌زمان هستند، همگی از نظریه داده بنیاد نشئت گرفته‌اند (Charmaz, 2017a). درعین حال، تاریخچه و سیر تحول نظریه داده بنیاد حاکی از شکل‌گیری رویکردهای مختلفی در آن است.

اگرچه قرار «نظریه داده بنیاد» این رویکردها دارای ریشه‌ها و وجوه اساسی مشترکی هستند که همگی را زیر چتر عنوان می‌دهند اما موضع‌گیری‌های فلسفی متمایز در آن‌ها باعث شده تا چگونگی اجرای هر یک از این رویکردها متفاوت باشد (Charmaz, 2014, 2017b).

۴. روش تحقیق

پژوهش حاضر در چارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش داده بنیاد صورت گرفته است. روش اجرای پژوهش با انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته از نمونه انتخاب شده انجام شده است. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند و با روش اشباع نظری انجام شد و ۱۳ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. انتخاب طبق فرایند گلوله برفی پیش رفت و تارسیدن به اشباع نظری ادامه داشت. روش تحلیل داده‌ها به صورت کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی و همچنین ملزومات انجام هر یک از مراحل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از آنجایی که مصاحبه‌ها به صورت نیمه ساختاریافته برنامه‌ریزی شده بود، بنابراین از پیش سؤالاتی طراحی شد، که برای آغاز مصاحبه و هدایت مسیر آن در جهت تقویم پژوهش مورد استفاده قرار گرفت؛ درعین حال سعی شده است تا مسیر مصاحبه راه خود را پیدا و صرفاً به پرسش و پاسخ‌های از قبل تعریف شده تکیه نکند تا با ایجاد پویایی در تحقیق ابعاد فرایند بهتر نمایان شود. افراد مصاحبه‌شونده در این پژوهش سه نفر از اساتید گروه اقتصاد، سه نفر از اساتید گروه مدیریت و کارآفرینی، چهار نفر از روسای تعاونی‌ها و سه نفر از کارآفرینان است. در این پژوهش جهت انجام آن از روش توافق درون موضوعی استفاده شده است به این صورت که پایایی به سازگاری یافته‌های پژوهش اطلاق می‌شود. در طول مصاحبه‌ها نیز توجه به درصد‌های گزارش داده شده توسط دو نفر شناسه گذار، روش تعیین پایایی تحلیل است. میزان یا درصد توافق درون موضوعی دو شناسه گذار باید ۶۰ درصد یا بیشتر باشد (بابایی فارسانی و همکاران، ۱۳۹۷). در

این پژوهش ما به دنبال بررسی اهمیت و نقش اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی در اقتصاد ایران با رویکرد داده بنیاد در استان کرمانشاه هستیم.

پژوهش مشارکت کند و در ادامه، پژوهشگر به همراه این همکار پژوهش، سه مصاحبه را شناسه‌گذاری کرد و درصد توافق درون موضوعی را با استفاده از فرمول زیر محاسبه کرد:

$$100 \times \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} = \text{درصد توافق درون موضوعی}$$

فرمول ۱: روش محاسبه پایایی بین دو شناسه‌گذار (بابایی فارسانی و همکاران، ۱۳۹۷)

محاسبه پایایی بین دو شناسه‌گذار

برای محاسبه پایایی مصاحبه یا روش توافق درون موضوعی دو شناسه‌گذار، یکی از اساتید گروه مدیریت آشنا به تحلیل مضمون درخواست شد تا به‌عنوان شناسه‌گذار ثانویه در

جدول ۱- محاسبه پایایی بین دو شناسه‌گذار

ردیف	عنوان	تعداد کل شناسه‌ها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی آزمون
۱	مصاحبه سوم	۱۰	۱۵	۷	٪۷۱
۲	مصاحبه ششم	۱۷	۱۳	۵	٪۶۱
۳	مصاحبه نهم	۱۵	۱۸	۶	٪۸۵
	جمع کل	۴۲	۴۶	۱۸	٪۷۲

یافته‌های جدول (۱) نشان‌دهنده این است که کل شناسه‌ها که توسط پژوهشگر و همکار به ثبت رسیده است برابر با ۴۲، تعداد کل توافقات برابر با ۴۶ و تعداد عدم توافقات برابر با ۱۸ است. از آنجایی که باید پایایی بالای ۶۰ درصد باشد تا قابل قبول شود پایایی کل این پژوهش ۷۲ درصد است که نشان از پایایی قابل قبول است.

مرحله دوم، کدگذاری محوری: به تعیین مقوله اصلی و دسته‌بندی سایر مقوله‌ها در پنج بُعد شرایط علی، شرایط مقوله یا پدیده محوری، شرایط مداخله‌گر، راهبردها، بستر پدیده و پیامدها پرداخته شد. برای تعیین کفایت فراوانی لازم جهت انتخاب مقوله‌های اصلی پژوهشگران حداقل فراوانی را ۷ در نظر گرفتند. استدلال بر این است که برای انتخاب هر مقوله کفایت لازم فراوانی ۷ بیش از نیمی از مصاحبه‌شوندگان باشد که به ذکر آن مقوله‌ها در مصاحبه‌ها پرداخته باشند. مقوله‌های شناسایی شده همگی فراوانی بالاتر از ۷ داشته‌اند که ۱۱ مقوله استخراج شد.

مرحله سوم، کدگذاری انتخابی: در این مرحله تئوری هر مقوله بر اساس ارتباط منطقی بین عوامل شناخته‌شده آن‌ها گروه‌بندی شده و در طبقه ویژه‌ای قرار دادند. عوامل شناسایی شده را باید در رهیافت نظام‌مند اشتراوس و کوربین قرار دهیم تا مدل کیفی تحقیق حاصل شود.

۵. یافته‌های تحقیق

مرحله اول، کدگذاری باز: از طریق جزء‌به‌جزء کردن اطلاعات به شکل‌بندی مقوله‌های اطلاعات درباره بررسی اهمیت و نقش اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی در اقتصاد ایران با رویکرد داده بنیاد پرداخته شد و اساس داده‌های گردآوری شده از مصاحبه‌ها احصا گردید که در آخر ۴۲ کد اولیه به دست آمد.

جدول ۲- کدگذاری داده‌ها در سه مرحله

فرآوانی	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی
۱۳	سن	ویژگی‌های فردی	شرایط مداخله‌گر
	تحصیلات		
	جنسیت		
	انگیزه		
	قوانین و مقررات	عوامل اجتماعی	
	آگاهی		
	مدیریت		
	مشارکت	عوامل مکانی	
	زیرساخت‌ها		
	عوامل جغرافیایی		
۸	بودجه	دولت	بستر پدیده
	ابزار و امکانات		
	حمایت لازم		
	اشاعه فرهنگ در راستای توسعه پایدار	مراکز آموزشی و پژوهشی	
	فرایندهای آموزشی لازم		
	ارائه اطلاعات لازم و کافی		
۱۱	دسترسی به اعتبارات	اشتغال‌زایی	پیامدها
	صادرات		
	ارائه خدمات پشتیبانی		
	حمل و نقل		
	مزیت رقابتی	سودآوری	
	کاهش هزینه		
	رشد اقتصادی		
	افزایش سهم بازار		
۱۰	هزینه و زمان لازم	تدوین و برنامه‌ریزی استراتژیک	راهبردها
	برنامه‌ریزی مناسب		
	اجرای برنامه		
	مدیریت		
	تحقیق و توسعه		
	ارزیابی عوامل مؤثر در بهبود عملکرد تعاونی‌های روستایی		

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز	فراوانی
شرایط علی	عوامل اقتصادی	سرمایه اولیه	۱۲
		ریسک پذیری	
		درآمدزایی	
	عوامل محیطی	افزایش تولید ناخالص ملی	
		عوامل داخلی	
		عوامل خارجی	
مقوله یا پدیده محوری	اشتغال زایی در تعاونی های روستایی	کنترل مهاجرت	۱۳
		کاهش بیکاری	
		کاهش فقر	
		افزایش اشتغال	
		تحکیم خانواده ها	
		توسعه ملی	

بعد از تکمیل جدول داده ها در سه مرحله حالانوبت به جریان مدیریت داده ها می رسد.

مرحله کدگذاری باز: ۴۲ گزاره مفهومی اولیه

سن، تحصیلات، جنسیت، انگیزه، قوانین و مقررات، آگاهی، مدیریت، مشارکت، زیر ساخت ها، عوامل جغرافیایی، بودجه، ابزار و امکانات، حمایت لازم، اشاعه فرهنگ در راستای توسعه پایدار، فرایندهای آموزشی لازم، ارائه اطلاعات لازم و کافی، دسترسی به اعتبارات، صادرات، ارائه خدمات پشتیبانی، حمل و نقل، مزیت رقابتی، کاهش هزینه، رشد اقتصادی، افزایش سهم بازار، هزینه و زمان لازم، برنامه ریزی مناسب، اجرای برنامه، مدیریت، تحقیق و توسعه، ارزیابی عوامل موثر در بهبود عملکرد تعاونی های روستایی، سرمایه اولیه، ریسک پذیری، درآمدزایی، افزایش تولید ناخالص ملی، عوامل داخلی، عوامل خارجی، کنترل مهاجرت، کاهش بیکاری، کاهش فقر، افزایش اشتغال، تحکیم خانواده ها، توسعه ملی.

مرحله کدگذاری محوری: ۱۱ گزاره مقوله ای

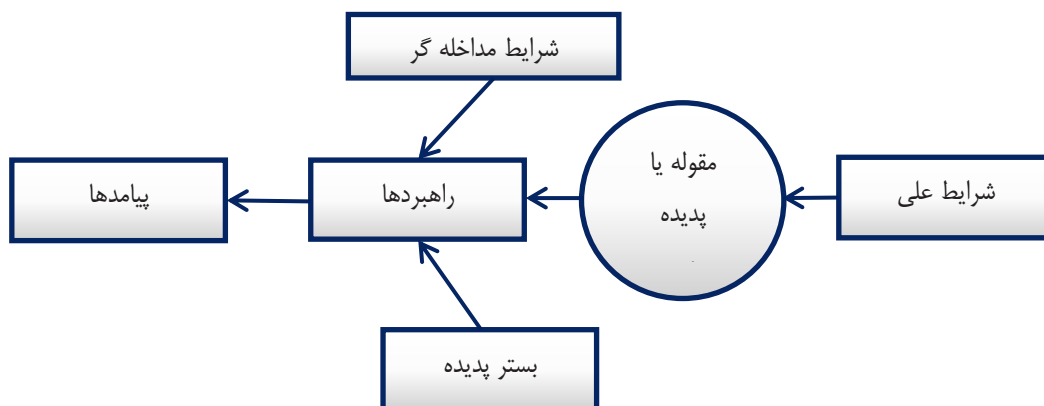
ویژگی های فردی، عوامل اجتماعی، عوامل مکانی، دولت، مراکز آموزشی و پژوهشی، اشتغالزایی، سودآوری، تدوین و برنامه ریزی استراتژیک، عوامل اقتصادی، عوامل محیطی، اشتغال زایی در تعاونی های روستایی.

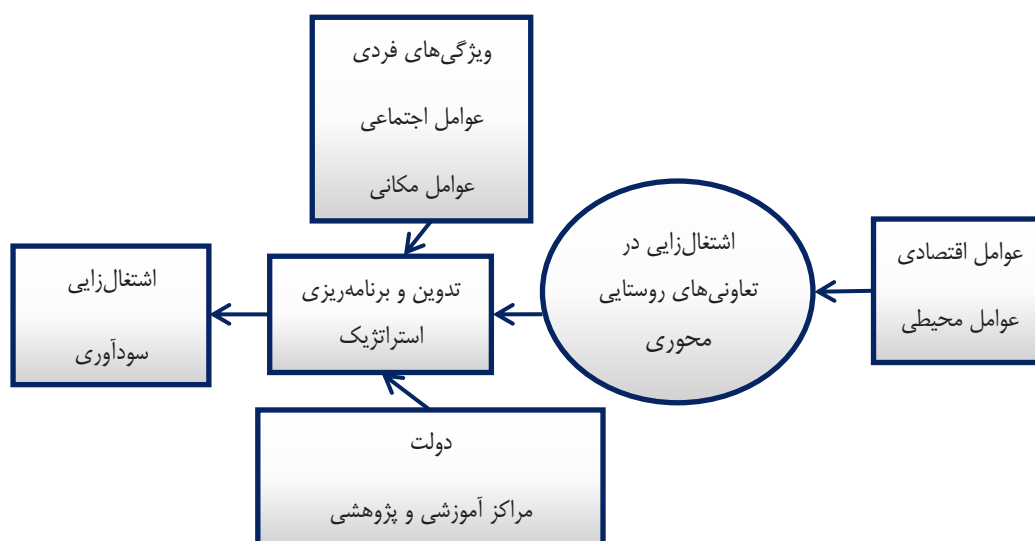
مرحله کدگذاری انتخابی: ۶ مولفه

شرایط علی، مقوله یا پدیده محوری، راهبردها، بستر پدیده، شرایط مداخله گر و پیامدها.

نمودار ۱- جریان مدیریت داده ها و انتقال به مدل در سه مرحله کدگذاری

نمودار ۲- رهیافت نظام مند اشتراوس و کوربین (دانایی فرد و امامی، ۱۳۸۶)

نمودار ۳- مدل مفهومی پژوهش

روش تحلیل محتوای کیفی، اهمیت و نقش اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی در اقتصاد ایران طراحی شود. در خصوص پاسخ به سؤال اصلی باید گفت که مدل به‌دست‌آمده بر اساس رهیافت نظام‌مند اشتراوس و کوربین (دانایی فرد و امامی، ۱۳۸۶) طراحی شده است. اهمیت و نقش اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی در اقتصاد ایران چگونه است؛ طبق مدل به‌دست‌آمده ساختار آن به شرح زیر است: شرایط علی شامل عوامل اقتصادی و عوامل محیطی است. اشتغال‌زایی در تعاونی‌های روستایی به‌عنوان مقوله

۶. نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی

در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بر نقش تعاونی‌ها به ویژه در اشتغال‌زایی تأکید زیادی شده است. عوامل مؤثر بر تشکیل تعاونی‌های روستایی از عوامل تأثیرگذار بر مشارکت اقتصادی، اجتماعی و محیطی روستاییان متمایز نیست و عوامل مؤثر بر مشارکت هم از عوامل مؤثر بر ایجاد انگیزه در افراد برای تمایل به انجام کارهای گروهی و هدفمند اجتماعی- اقتصادی تأثیر می‌پذیرند. در این پژوهش ابتدا تلاش شد تا با استفاده از

یا پدیده محوری و تدوین و برنامه‌ریزی استراتژیک به عنوان راهبردها لحاظ شده است. پیامدها شامل اشتغال‌زایی و سودآوری است؛ همچنین دولت و مراکز آموزشی و پژوهشی نیز به عنوان بستر پدیده آورده شده است. در آخر شرایط مداخله‌گر شامل ویژگی‌های فردی، عوامل اجتماعی و عوامل مکانی است. پس از مشخص کردن هر یک از مقوله‌های مدل به تشریح آن‌ها و پیشنهادهای کاربردی می‌پردازیم.

در خصوص پاسخ به سؤال فرعی اول باید گفت که نتایج پژوهش حاکی از این است که شرایط علی و محور اصلی بر اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی شامل عوامل اقتصادی و عوامل محیطی است و سرمایه اولیه، ریسک‌پذیری، درآمدزایی، افزایش تولید ناخالص ملی، عوامل داخلی و عوامل خارجی از شرایط علی و محور فرعی اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی محسوب می‌گردند. ایجاد اشتغال از جمله دغدغه‌های اصلی کشور است. ایجاد فرصت شغلی به دلیل نقش برجسته آن در کاهش فقر و نابرابری در توزیع اهمیت خاصی دارد. افزایش رشد جمعیت نگرانی زیادی را در حوزه ایجاد اشتغال به دنبال داشته است؛ به طوری که این موضوع از مهم‌ترین دغدغه و هدف برای مدیریت کشور بوده است که این موضوع در غالب طرح ویژه اشتغال در تعاونی‌های روستای طراحی شده است. درحالی که در برنامه چهارم توسعه کشور نیز ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته با هدف گسترش سرمایه‌گذاری در این مناطق مطرح شده است. فلسفه وجودی تعاونی‌های روستایی سرعت زیاد در تصمیم‌گیری، اشتغال‌زایی، نوآوری بیشتر، سودآوری، انعطاف‌پذیری و ... است؛ این تعاونی‌ها با ایجاد کسب‌وکار در مناطق روستایی از مهاجرت به روستاییان به شهرها جلوگیری می‌کند و از سویی دیگر باعث ایجاد سودآوری اقتصادی برای منطقه و همچنین گسترش فرهنگ کارآفرینی می‌شود.

همچنین در بعدی دیگر از سؤال فرعی دوم نتیجه پژوهش حاضر حاکی از این است که، شرایط مداخله‌گر مؤثر و محور اصلی بر اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی شامل؛ ویژگی‌های فردی، عوامل اجتماعی و عوامل مکانی است و از طرفی سن، تحصیلات، جنسیت، انگیزه، قوانین و مقررات، آگاهی، مدیریت، مشارکت، زیرساخت‌ها، عوامل جغرافیایی از شرایط مداخله‌گر و محور فرعی اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی محسوب می‌گردند. دغدغه مسئولان کشور اشتغال‌زایی برای نسل جوان به ویژه جوانان روستایی است؛ پویایی این بخش مستلزم هزینه کمتری برای کارآفرینی است. به نظر می‌رسد از میان عوامل اجتماعی پیش‌بینی شده مؤثر بر گرایش روستاییان به اشتغال‌زایی در تعاونی‌های روستایی مشارکت و آگاهی مردم بیشترین تأثیر را دارد. در صورت فراهم شدن زیرساخت‌ها از طرف دولت و همچنین بررسی عوامل محیطی جغرافیایی منطقه توسط کارشناسان خبره کمک شایانی توجهی به کارآفرینان جوان می‌کند.

بعدی دیگر از سؤال فرعی سوم محور اصلی بستر پدیده اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی دولت و مراکز آموزشی و پژوهشی است که بودجه، ابزار و امکانات، حمایت لازم، اشاعه فرهنگ در راستای توسعه پایدار، فرایندهای آموزشی لازم و ارائه اطاعات لازم و کافی به عنوان محور فرعی بستر پدیده اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی لحاظ گردیده است. علاوه بر این برنامه‌ریزی صحیح و به موقع؛ روستاییان به دلایلی در امر سرمایه‌گذاری و فراهم کردن زیرساخت‌ها در بخش تعاون و جلوگیری از سوء مدیریت در تعاونی‌های روستایی به نقش دولت اهمیت می‌دهند و از این لحاظ به دلیل تمایل روستاییان به دولت به نظر می‌رسد که دولت در تشکیل و اداره تعاونی‌های روستایی اهمیت شایان توجهی داد. از طرفی هم فعال بودن بخش تعاونی‌های روستایی با اتکا به توان علمی فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها زمینه را برای حضور در بازارهای جهانی و گشودن مرزهای

اقتصادی بیش از پیش فراهم خواهد آورد. آموزش و مشاوره مؤثر، بخش کلیدی فرایند توسعه تعاونی‌ها است که می‌تواند در ابعاد مختلف مانند ایجاد اشتغال، افزایش ارزش افزوده، افزایش کمیت و کیفیت فعالیت‌های گروهی و ... تعاونی‌ها را توانمند سازد و راه را برای دستیابی به اشتغال‌زایی در تعاونی‌های روستایی هموار کند.

بعدی دیگر از سؤال فرعی چهارم محور اصلی راهبردهای اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی تدوین و برنامه‌ریزی استراتژیک است که هزینه و زمان لازم، برنامه‌ریزی مناسب، اجرای برنامه، مدیریت، تحقیق و توسعه، ارزیابی عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد تعاونی‌های روستایی به عنوان محور فرعی اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی محسوب می‌گردند. تدوین و برنامه‌ریزی استراتژیک کمک کردن به افراد، برای انتخاب‌های کوچکی است که در جهت یک انتخاب بزرگ است. این مفهوم مستلزم تغییری بزرگ در نگرش افراد نسبت به اجراست که می‌تواند رویکردهای اجرای استراتژی را بهبود بخشد. چنانچه افراد گرایش به سمت یادگیری، تدوین و برنامه‌ریزی استراتژیک پیدا کنند، شرایط مناسب برای شکوفایی استعدادها، به‌کارگیری افراد توانمند در تعاونی‌ها فراهم خواهد آمد.

همچنین بعدی دیگر از سؤال فرعی پنجم محور اصلی مقوله یا پدیده محوری خود اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی است که محور فرعی آن شامل کنترل مهاجرت، کاهش بیکاری، کاهش فقر، افزایش اشتغال، تحکیم خانواده‌ها و توسعه ملی است. تعاونی‌ها با افزایش مشارکت مردم در توسعه و آبادانی زمینه اشتغال‌زایی و رشد و شکوفایی در مناطق روستایی را فراهم کرده است و از این طریق به اقتصاد خانواده‌های روستایی کمک می‌کند. به منظور افزایش درآمد روستاییان و ایجاد اشتغال، صنایع روستایی نقش فوق‌العاده‌ای می‌تواند داشته باشد به نحوی که این تعاونی‌ها جدا از توان اشتغال‌زایی بالا می‌تواند در حل مسائل فقر و نابرابری توزیع درآمد و امکانات، تمرکز

دیوانسالاری، امنیت ملی و آمایش سرزمین مؤثر است. در این فرایند اشتغال‌زایی آنجا مهم است که توجه و تأکید بر کارکردهای گروهی و مشارکت افراد در تعاونی‌های روستایی است. این فعالیت‌ها در روستاها با تلفیق دانش، فناوری، دستاوردهای علمی و تجربه در سطح کلی و محلی می‌تواند راهگشای حرکتی مهم در جهت آبادانی روستاها باشند.

بعد آخر از سؤال فرعی ششم پژوهش حاضر که محور اصلی پیامدهای اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی اشتغال‌زایی و سودآوری است که دسترسی به اعتبارات، صادرات، ارائه خدمات پشتیبان، حمل‌ونقل، مزیت رقابتی، کاهش هزینه، رشد اقتصادی، افزایش سهم بازار به عنوان محور فرعی پیامدهای اشتغال‌زایی تعاونی‌های روستایی محسوب می‌گردند. یکی از اهداف اقتصادی تعاونی‌های روستایی اشتغال‌زایی و مهم‌ترین سازوکار و ابزار آن، کارآفرینی و ایجاد تعاونی است. کارآفرینی باعث کاهش بیکاری و افزایش بهره‌وری افراد و منابع و در نتیجه افزایش درآمد مردم و منطقه می‌گردد. اشتغال‌زایی در تعاونی‌های روستایی باعث موارد زیر می‌شود: ۱- دستیابی روستاییان به کالا و خدمات مورد نیاز ۲- رشد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی روستا ۳- کاهش مهاجرت به شهر ۴- رشد و توسعه روستا و شکوفایی اقتصاد ملی ۵- برجسته‌سازی و توجه ویژه به مناطق روستایی و ...

امروزه تعاونی‌ها به عنوان یک نهاد مردمی می‌تواند نقش زیادی در توسعه اقتصادی روستاها داشته باشند، فعالیت‌های ارزشمند اقتصادی و اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. ارائه تسهیلات مالی، ایجاد امکانات رفاهی، فعالیت در زمینه امور بازرگانی و بازاریابی، ارائه خدمات با قیمت پایین، حذف واسطه‌ها و تأییدی بر ادعای تأثیر مثبت اقتصادی این نهادها در روستاها است. تجربیات در زمینه نقش و اهمیت تعاونی‌های روستایی در اشتغال‌زایی نشان می‌دهد که هرچند اشتغال‌زایی برنامه‌ریزی گسترده را می‌طلبد ولی تعاونی‌ها می‌توانند در این فرایند نقش

مؤثری داشته باشند. در این زمینه باید شرایط اقتصادی، اجتماعی، محیطی و ... در منطقه مورد توجه قرار گیرد. تعاونی‌ها با ایجاد انگیزه و فراهم کردن شرایط هماهنگی و همکاری اعضا اعتماد آن‌ها را جلب کنند. البته باید خاطرنشان کرد که توانایی‌های تعاونی‌ها نشان‌دهنده افزایش درآمد اعضای خود و کاهش ریسک فعالیت‌های اقتصادی است. همچنین به موازات رشد تعاونی‌ها، آنان می‌توانند بر سیاست‌های دولت اثرگذار باشند. و با تجهیز سرمایه‌های اندک قشر کم‌درآمد جامعه به همراه کمک‌های دولتی برای سرمایه‌گذاری‌های بزرگ اقتصادی یک فرض اساسی برای کاهش فقر توسط تعاونی‌ها است.

منابع

امینی، علیرضا (۱۳۹۴). تحلیل بازار و سیاست‌های اشتغالزایی اقتصاد ایران (با تاکید بر برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی)، *مجله اقتصادی*، شماره‌های ۵ و ۶ مرداد و شهریور، صص ۲۳-۴۰.

آینه، معصومه و محمودیان، یعقوب (۱۳۹۹). بازاریابی شبکه‌ای و تاثیر آن در تحقق اقتصاد مقاومتی، *فصلنامه علمی اقتصاد اسلامی*، سال ۲۰، شماره ۷۹، صص ۲۰۷-۲۳۸.

بابایی فارسانی، میثم؛ امین دوست، عاطفه و علیدادی، ابوزر (۱۳۹۷). طراحی الگوی نوآوری باز در شرکتهای کوچک و متوسط با استفاده از نظریه داده بنیاد (مورد مطالعه: صنایع غذایی استان چهارمحال بختیاری)، *فصلنامه مدیریت راهبردی دانش‌سازمانی*، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، سال ۱، شماره ۲، ۹۵-۱۳۶.

باصری، بیژن و جهانگرد، اسفندیار (۱۳۸۶). بررسی و تحلیل ظرفیت اشتغالزایی بخش کشاورزی ایران، *نشریه اقتصاد کشاورزی و توسعه*، دوره ۱۵، شماره ۵۹، صص ۱۱۹-۱۴۶.

باصری، بیژن و روشنی یساقی، نوریه (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر اشتغالزایی صنایع کوچک در استان گلستان، *فصلنامه علوم اقتصادی*، سال ۸، شماره ۲۶، ۱۱۳-۱۳۱.

برقی، حمید و شایان، محسن (۱۳۹۶). تحلیل عملکرد شرکت‌های تعاونی کشاورزی بر پایبندی اشتغال روستایی (نمونه موردی: شهرستان کاشان)، *مجله علوم اجتماعی*، شماره ۲۷، ۱-۲۰.

تجری، مجتبی؛ صالحی عمران، ابراهیم؛ مهر علی زاده، یداله و علیزاده ثانی، محسن (۱۳۹۸). طراحی الگویی به منظور بازسازی سیستم

دانشگاهی در علوم تربیتی با تاکید بر رویکرد اشتغالزایی، *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، دوره ۱۱، شماره ۴۱، صص ۴۵-۷۸.

حداد، میثم و صادقی، حجت‌الله (۱۳۹۹). تحلیل رابطه عوامل جمعیتی با وضعیت اشتغال بخش کشاورزی (مورد مطالعه: روستاهای استان اصفهان)، *فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا*، دوره ۱، شماره ۳، پیاپی ۳، ۸۳-۹۴.

حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی (مطالعه موردی: شهرستان پارس‌آباد)، *فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، سال ۴، شماره ۲، صص ۱۵۱-۱۶۵.

خبرنگار حوزه امام و رهبری گروه سیاسی خبرگزاری آنا (۱۳۹۲). مهم‌ترین محورهای بیانات رهبر انقلاب درباره اقتصاد مقاومتی.

خسروی پور، بهمن و خالدی، سکینه (۱۳۹۸). نقش تعاونی‌ها در اشتغال جوامع روستایی، همایش‌های اقتصاد، مدیریت توسعه و کارآفرینی با رویکرد حمایت از کالای ایرانی، <https://civilica.com/doc/914658/>

دانایی فرد، حسن و امامی، سید مجتبی (۱۳۸۶). استراتژی‌های کیفی: تاملی بر نظریه‌پردازی داده بنیاد، *اندیشه مدیریت*، سال ۱، شماره ۲، صص ۶۹-۹۷.

ذوالقدر، فاطمه (۱۴۰۰). نقش و اهمیت تعاونی‌ها در ایجاد اشتغال و محرومیت‌زدایی، *مردم سالاری آنلاین*، کد مطلب ۱۵۵۴۴۴، بازدید ۱۴۰۱/۰۲/۰۳.

رضایی، روح‌الله (۱۳۹۳). بررسی نقش جایگاه کارآفرینی در توسعه تعاونی‌های روستایی، *نشریه کارآفرینی در کشاورزی*، جلد ۱، شماره ۱، صص ۸۵-۱۰۲.

شمس‌الدینی، علی و حسینی، سید ناصر (۱۳۹۰). نقش تعاونی‌های صنایع کوچک در اشتغالزایی و توسعه روستاها، *تعاون*، سال ۲۲، دوره جدید، شماره ۶، صص ۱۳۵-۱۵۶.

شمشاد، معصومه؛ ملک محمدی، ایچ؛ حسینی نیا، غلام حسین (۱۳۹۱). شناسایی و تحلیل مولفه‌های مؤثر بر اشتغالزایی در تعاونی‌های منابع طبیعی استان گلستان، *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، شماره ۷۹، ۱۴۱-۱۵۶.

طاهر خانی، مهدی و قرنی آرانی، بهروز (۱۳۸۴). مطالعه عوامل مؤثر بر گرایش روستاییان به تشکیل تعاونی‌های روستایی (مطالعه موردی: دهستان قنوات قم)، *فصلنامه تحقیقات جغرافیایی*، شماره ۷۸، صص ۸۱-۱۰۱.

فاضل نیا، غریب (۱۳۸۶). تحلیل عوامل و شرایط محیطی مؤثر بر شناخت

- Amini, A. (2014). Analysis of the labor market and employment policies of Iran's economy with emphasis on the fourth program of economic, social and cultural development, *Economic magazine of the 15th year of August and September 2014*, numbers 5 and 6, 23-40. (In Persian)
- Ayeneh, M., mahmodian, Y. (2020). The effect of network marketing on Resilience economy, *Islamic Economics*, 20(79), 207-238. (In Persian)
- Babae Farsani, M., Amindoust, A., Alidadi, A. (2018). Designing an Open Innovation Model in Active Small and Medium Sized Enterprises through Grounded Theory (Case Study: Food Industries in Chaharmahal & Bakhtiari Province), *Scientific Journal of Strategic Management of Organizational Knowledge*, 1(2), 95-136. (In Persian)
- Barki, Hamid, Shayan, Mohsen. (2016). Analysis of the performance of agricultural cooperative companies on the sustainability of rural employment (case example: Kashan city), *Geographical Sciences (Applied Geography)*, 13(27), pp. 1-20. (In Persian)
- Baseri, B & Roshni Yasagi, n. (2013). Investigating factors affecting the employment generation of small and medium industries in golestan province, *Journal of Economic Sciences*, 8(26).113-131. (In Persian)
- Basery, B., & Jahangard, A. (2007). An Examination of Job-Creation Capacity in Iranian Agriculture, *Agricultural Economics and Development*, 15(3), 119-146. doi: 10.30490/aead.2007.58888. (In Persian)
- Baticados. Didi B; Agbayani, Renato F; Gentorai, Francisco E. (March 1998). Fishing cooperatives in capiz, central Philippines: their importance in managing fishery resources fisheries research, vol. 34, issue 2, pp 137-149.
- Birks, M. & Mills, J. (2012). *Grounded theory: A practical guide*. London: Sage.
- Charmaz, (2017a) Constructivist grounded theory, *The Journal of Positive Psychology*, 12:3, 299-300, DOI: 10.1080/17439760.2016.1262612.
- Charmaz, K. (2017b). Special Invited Paper. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 160940691771935. doi:10.1177/1609406917719350.
- Correspondent of the imam field and leader of the political group of Anna news agency(2013). The most important axes of the revolutionary leaders statements about resistance economy. (In Persian)
- و آگاهی روستاییان از بخش تعاون مورد شناسی: استان سمنان، *فصلنامه جغرافیا و توسعه*، شماره ۱۰، صص ۳۷-۵۴.
- فاطمی، مهدی؛ زاینده رودی، محسن؛ جلالی، عبدالمجید(۱۴۰۱). تحلیل اثر اندازه بهینه دولت بر اشتغال بخش کشاورزی در اقتصاد ایران، *فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا*، دوره ۳، شماره ۴، پیاپی ۱۲.
- فرج زاده، زکریا؛ زارعی، صمد و مختاری، سهراب(۱۳۹۴). تامین مالی خرد و اشتغالزایی در تعاونی های استان فارس با تاکید بر تعاونی های روستایی: ارزیابی دیدگاه اعضای تعاونی و عوامل تعیین کننده، *فصلنامه روستا و توسعه*، سال ۱۹، شماره ۲، صص ۱۷۷-۲۰۱.
- فرج زاده، زکریا؛ زارعی، صمد؛ مختاری، سهراب(۱۳۹۵). تامین مالی خرد و اشتغالزایی در تعاونی های استان فارس با تاکید بر تعاونی های روستایی: ارزیابی دیدگاه اعضای تعاونی و عوامل تعیین کننده، *فصلنامه روستا و توسعه*، سال ۱۹، شماره ۲، صص ۱۷۷-۲۰۱.
- فیض پور، محمد علی و پیروی، مهدیه(۱۳۹۹). اشتغالزایی و عوامل موثر بر آن در صنایع تولیدی ایران، *نشریه علمی (فصلنامه) پژوهش ها و سیاست های اقتصادی*، شماره ۹۴، سال ۲۸، صص ۴۵۷-۴۹۶.
- کریم، محمد حسین(۱۳۹۴). چالش های شبکه های تعاونی و روستایی ایران، *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، سال ۴، شماره ۳، پیاپی ۱۳، صص ۱۷۳-۱۹۶.
- کشوری، بهمن(۱۳۸۰). *تاریخچه شرکت های تعاونی مصرف در ایران*. نشریه ۳۳، تهران.
- مبارک آبادی، هوشنگ؛ سلیمانی، قاسم؛ موحدی بهروز، روح اله(۱۳۹۴). شناسایی ظرفیت ها و توانمندی های ایجاد اشتغال از طریق تعاونی ها، *کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت و مهندسی صنایع*، دوره ۱۰۲، ۱۲-۱۰۲.
- مرکز آمار ایران(۱۳۹۸). *نتایج آمارگیری از کارگاه های صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر طی سال های مختلف*.
- مهدوی، محسن(۱۳۹۴). *خط مشی گذاری تعاونی های روستایی در جهت اشتغالزایی، اولین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت، حسابداری و علوم اجتماعی*، مشهد. <https://civilica.com/doc/522890>.
- سنگسری، شیما؛ یوسفی، محمد قلی؛ آماده، حمید(۱۳۹۸). تاثیر بهره وری کا عوامل تولید بر اشتغال در صنایع تولیدی ایران، *فصلنامه مدل سازی اقتصادی*، سال ۱۳، شماره ۳، پیاپی ۴۷، صص ۱۲۹-۱۵۷.
- Akwabi- Ameyaw, Kofi. (Match, 1997). *Produder cooperative resettlement projects in zimbabwe: lessons from a failed agricultural development strategy, world development*, vol. 25, issue 3, pp 437-456.

58: 406-415.

- Heydari Sarban, V. (2011). Investigation of factors affecting the success of rural production cooperatives (case study: Pars Abad city), *Scientific and Research Quarterly of New Attitudes in Human Geography*, 4(2), pp. 151-16. (In Persian)
- Iosua E.E., Gray A.R., McGee Erik L.c., Keane R., Healsc M and Hancox R.J.(2014). Employment among schoolchildren and its associations with adult substance use, psychological well-being, and academic achievement, *Journal of adolescent health*, 3: 1-7.
- Karim M H. (2015). Challenges of Iran's Rural Cooperative Networks. *SPACE ECONOMY & RURAL DEVELOPMENT*; 4 (13) :173-196. (In Persian).
- Keshvari, B. (2001). History of consumer cooperative in Iran, Publication 33, Tehran. (In Persian)
- Khosravipour, B & Khaledi, S. (2018). The role of cooperatives in the employment of rural communities, *Economic conferences, Development management and entrepreneurship with the approach of supporting Iranian goods*, <https://civilica.com/doc/914658>. (In Persian)
- Mahdavi, M. (2014). Policymaking of rural cooperatives in the direction of job creation, *Place of publication: The first international conference of economics, management, accounting, social sciences, Mashad*, <https://civilica.com/doc/522890>. (In Persian).
- MCphail M.G. (2003). Colorado data for cooperative extension decade planning, www.worldbank.org/poverty/wrpppoverty.
- Mubarak Abadi, H., Soleimani, G., & Mohvedi Behrouz, R. (2014). Identifying the capacities and capabilities of creating employment through cooperatives, *Conference: International Conference on New Researches in Management and Industrial Engineering*. (In Persian).
- Okwara, M. O. & Uhuebulem, I. J. (2017). Roles of Cooperatives in Economic and Rural Empowerment in Imo State, Nigeria, *American Scientific Research Journal for Engineering, Technology, and Sciences(ASRJETS)*, 33(1), 146-154.
- Pindado, E., & Sanchez, M.(2017). Researching the entrepreneurial behavior of new and existing ventures in European agriculture. *Small Business Economics*, Danaeifard, H & Emami, S. M(2007). Qualitative research strategies : a reflection on foundational data theorizing, *Strategic Management Thought*, 1(2), 69-97.(In Persian)
- Egberi, A. K. & Oriefe, C. O.(2020). Does Cooperatives Matter for Employment Generation and Business Growth? Evidence from Nigeria, *American International Journal of Business Management (AIJBM)*, 3(10). 10-16.
- Farajzadeh, Z., Zareei, S. & Mokhtary, S. (2016). Microfinance and Employment Generation in Cooperatives of Iran's Fars Province with Emphasis on Rural Cooperatives: Evaluating Both the Viewpoints of Members and the Determinants, *Village and Development*, 19(2), pp. 177-201. doi: 10.30490/rvt.2016.59467. (In Persian)
- Fatemi, M., Zayandehroodi, M., Jalaei, A. (2022). Investigating the effect of the optimal government size on employment in the agricultural sector in Iran's economy, *Village and Space Sustainable Development*, 3(4), pp. 22-43. doi: 10.22077/vssd.2022.5587.1127. (In Persian)
- Fazelniya, G. (2007). The Analysis of Effective Environmental Factors on Rural People's Knowledge and Awareness in Cooperation Sector- Case Study: Semnan Province, *Geography and Development*, 5(10), pp. 37-53. doi: 10.22111/gdij.2007.3659. (In Persian)
- Feizpour M, peyravi M. (2020). Net Job Creation and Its Effective Factors in Iranian Manufacturing Industries; *Journal of Economic Research and Policies*, 28 (94) :457-496. (In Persian).
- Frost, N. Nolas, S. M. Brooks-Gordon, B. Esin, C. Holt, A. Mehdizadeh, L. & Shinebourne, P. (2010). Pluralism in qualitative research: The impact of different researchers and qualitative approaches on the analysis of qualitative data. *Qualitative research*, 10(4), 441-460.
- Haddad, M., sadeghi, H. O. (2020). Analysis of the relationship between demographic factors and employment situation in the agricultural sector (Case study: villages of Isfahan province), *Village and Space Sustainable Development*, 1(3), pp. 83-94. doi: 10.22077/vssd.2021.3987.1017.(In Persian)
- Herman E. and Georgescu M.A(2012). Employment strategy for poverty reduction. A Romanian perspective, *procedia- social and behavioral sciences*,

- Statistics Center of Iran. (2019). Statistics results from industrial workshops with ten more workers during different years. (In Persian)
- Taher Khani, M. & Qherni Arani, B. (2005). Studying factors influencing the tendency of villagers to form rural cooperative (Case of study: Ghaenat district of Qom), *Geographical research Quarterly*, 78, 81-101. (In Persian)
- Tajari, M., Salehi Omran, E., Mehralizadeh, Y., Alizadehsani, M. (2019). Designing a model for the reconstruction of a university system in education, with an emphasis on job creation, *Career and Organizational Counseling*, 11(41), pp. 45-78. doi: 10.29252/jcoc.11.4.45. (In Persian)
- Yao, Y. (2018). Does higher education expansion enhance productivity? *Journal of Macroeconomics*, 59, p.p 169-194.
- Zul Qadr, F. (2021). The role and importance of cooperatives in creating employment and removing deprivation, *Online Democracy*, Item code: 155444, 23/05/2022 visit. (In Persian)
- 49(2), 421-444.
- Rezaei, R. (2014). Investigating the role and position of entrepreneurship in the development of rural cooperatives *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 1(1), pp. 85-102. (In Persian)
- Rodriguez, J. & College, A. (2010). Small holders agricultural cooperatives and rural development in Colombia. *Becario Colfuturo*, 1062.
- Sangsari, S., Yousefi, M. G., Zare, H. (2018). Effect of total productivity of production factors on employment in manufacturing industries of Iran, *Economic Modeling, Scientific Quarterly*, 13(47), pp. 129-157. (In Persian).
- Shamshad, M., Malek Mohammadi, I. & Hosseini Nia, G. (2013). Identifying and analyzing the factors affecting job creation in natural resource cooperatives of Golestan province, *Human Geography Researches*, 44(79), 141-156. (In Persian)
- Shamsoddini, A., Hosseini, S. N. (2011). The Role of Small Industries Cooperatives in Entrepreneurship and Rural Development, *Co-Operation and Agriculture*, 22(6), pp. 135-157. (In Persian)